

SB-1061-62

B. Ed. (Basic) Examination

March / April - 2011

Paper - I

(1) Teacher in Emerging Indian Society

**(2) Teacher in Emerging Indian Society & Nai Talim
(New Course)**

Time : Hours]

[Total Marks : 100

SB-1061

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fillup strictly the details of signs on your answer book.	Seat No. :
Name of the Examination :	<input type="text"/>
<input type="text" value="B. Ed. (BASIC)"/>	<input type="text"/>
Name of the Subject :	<input type="text"/>
<input type="text" value="Teacher in Emerging Indian Society - 1 (New)"/>	<input type="text"/>
Subject Code No. : <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="1"/>	Section No. (1, 2,.....) : <input type="text" value="NIL"/>
	Student's Signature

- ૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો : ૧૦
- (બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.)
- (૧) કેળવણીનો વ્યાપક અર્થ લખો.
- (૨) કોઈ પણ તત્ત્વચિંતકે આપેલી તત્ત્વજ્ઞાનની એક વ્યાખ્યા આપો.
- (૩) વ્યવહારવાદ માટે વપરાતો અંગ્રેજી શબ્દ “Pragmatism” કયા ગ્રીક શબ્દનો બનેલો છે ?
- (૪) ગાંધીજીએ આપેલી “૩H”ની કેળવણી એટલે શું ?
- (૫) ડૉ. મોન્ટેસોરીની દૃષ્ટિએ મનુષ્યની પાંચ ઈન્દ્રિયો કઈ કઈ છે ?
- (૬) બિન સાંપ્રદાયિકતાનો અર્થ આપો.
- (૭) અબ્રાહમ લિંકને આપેલી લોકશાહીની વ્યાખ્યા જણાવો.
- (૮) માર્શલે આપેલી અર્થશાસ્ત્રની એક વ્યાખ્યા આપો.
- (૯) ભારતીય સમાજ વ્યવસ્થાના ચાર વર્ણો કયા કયા હતા ?
- (૧૦) ભારતમાં કયા કયા રાષ્ટ્રીય ઉત્સવો ઉજવાય છે ?
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ૩૦થી ૪૦ શબ્દોમાં ઉત્તર લખો : (ગમે તે પાંચ) ૧૦
- (૧) ભારતીય વિચારધારાઓ કઈ કઈ છે ?
- (૨) વાસ્તવવાદે આપેલા શિક્ષણના બે ઉદ્દેશો જણાવો.
- (૩) મહર્ષિ અરંવિદના મતે મનના ચાર સ્તર કયા કયા છે ?
- (૪) સ્વામી વિવેકાનંદે આપેલી એકાગ્રતા પદ્ધતિ શું છે ?
- (૫) કેળવણીના કયા કયા પ્રશ્નોના ઉકેલમાં તત્ત્વજ્ઞાન મદદ કરે છે ?

- (દ) લોકશાહી કેળવણીનાં બે લક્ષણો જણાવો.
 (૭) રાષ્ટ્રીય એકતાનો અર્થ અને પરિભાષા આપો.

- ૨ નીચેના પ્રશ્નોના ૧૨૫થી ૧૫૦ શબ્દોમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે પાંચ) ૨૦
- (૧) આદર્શવાદી શિક્ષણના હેતુઓ ટૂંકમાં લખો.
 (૨) ગિજુભાઈ બધેકાએ અભ્યાસક્રમમાં ક્યાં ક્યાં મુદ્દાઓ સામેલ કર્યા છે ?
 (૩) કિન્ડર ગાર્ટન શિક્ષણ પદ્ધતિની લાક્ષણિકતાઓ ટૂંકમાં જણાવો.
 (૪) બિન સાંપ્રદાયિકતાના શિક્ષણનું મહત્ત્વ જણાવો.
 (૫) સામાજિક ધ્યેયોની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.
 (૬) વ્યક્તિ-વ્યક્તિ અને વ્યક્તિ-સમાજ સંબંધ એટલે શું ?
 (૭) વ્યવહારવાદનો અધ્યાપન પદ્ધતિ અંગેનો ખ્યાલ જણાવો.
- ૩ નીચેનામાંથી ગમે તે બે ટૂંક નોંધ ૧૫૦ થી ૧૮૦ શબ્દોમાં લખો : ૧૦
- (૧) આર્થિક વિકાસમાં કેળવણીનું સ્થાન
 (૨) ભારતીય વિચારધારાઓની વર્તમાન શિક્ષણમાં અસર
 (૩) માનવ ઉન્નતિમાં વિવિધ ધર્મોનો ફાળો.
- ૪ નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ૨૫૦ શબ્દોમાં જવાબ આપો : ૨૦
- (૧) મહાત્મા ગાંધીજીએ આપેલી બુનિયાદી શિક્ષણની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો.
 (૨) બિન સાંપ્રદાયિકતાના અવરોધક પરિબળો કયા-કયા છે ? બિન સાંપ્રદાયિકતાના વિકાસ માટે તમે કઈ કઈ સહ-અભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ કરાવશો ?
 (૩) પ્રકૃતિવાદની શિક્ષણ ઉપર થતી અસરોનું વર્ણન કરો.
- ૫ નીચેના પ્રશ્નોના ૩૫૦ થી ૪૫૦ ઉત્તર લખો : (ગમે તે બે) ૩૦
- (૧) નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખી કેળવણીની સવિસ્તર ચર્ચા કરો :
 - કેળવણીનો શબ્દાર્થ અને પરિભાષા
 - કેળવણીના સ્વરૂપો
 - સ્થળ અને સમયના સંદર્ભમાં કેળવણીના હેતુઓ.
 (૨) સામાજિક પરિવર્તનના નીચેના મુદ્દાઓની ચર્ચા કરો :
 - સામાજિક પરિવર્તનનો અર્થ અને સ્વરૂપો
 - સામાજિક પરિવર્તન લાવનારા પરિબળો
 - સામાજિક પરિવર્તન કેળવણીની ભૂમિકા.
 (૩) નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખી રાષ્ટ્રીય એકતાની સવિસ્તર નોંધ લખો :
 - રાષ્ટ્રીય એકતાના શિક્ષણનું મહત્ત્વ
 - રાષ્ટ્રીય એકતા સામેના અવરોધક પરિબળો
 - રાષ્ટ્રીય એકતા વિકાસમાં શિક્ષકનું યોગદાન.

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no. 1.

- 1 (a) Answer in one sentence of the following questions : **10**
(all questions are compulsory)
- (i) Write the wider meaning of education.
  - (ii) Give one definition of philosophy given by any philosopher.
  - (iii) Which Greek word makes the word pragmatism ?
  - (iv) What is 3H education given by Gandhiji ?
  - (v) Which are the five senses of human being according to Dr. Montessori.
  - (vi) Give the meaning of secularism.
  - (vii) Mention the definition of democracy given by Abraham Lincoln.
  - (viii) Give one definition of economics by Marshall.
  - (ix) Which were the four divisions of Indian Social Management ?
  - (x) Which national festivals are celebrated in India ?
- (b) Answer in 30 to 40 words of the following questions : **10**
(any five)
- (i) Which are the Indian Isums ?
  - (ii) Mention the two objectives of education given by Realism.
  - (iii) Which are four mental levels according to Maharshi Aurbindo ?
  - (iv) What is the method of meditation given by Swami Vivekanand ?
  - (v) How philosophy solve different problems of education ?
  - (vi) Mention two characteristics of democracy education.
  - (vii) Give the meaning and definition of National integration.
- 2 Answer in 125 to 150 words of the following questions : **20**
(any five)
- (i) Write the objectives of idealism in short.
  - (ii) Which points are included in curriculum by Gijubhai Badheka ?

- (iii) Mention the characteristics of kinder garten method of teaching in brief.
- (iv) Mention the importance of education of secularism.
- (v) Discuss the social aims in brief.
- (vi) What is the relationship of person-person and person-society ?
- (vii) Mention the concept of teaching method of pragmatism.
- 3** Write short notes in 150 to 180 words of the following : **10**
(any two)
- (i) Place of education in economical development.
- (ii) Effect of Indian Isums in current education.
- (iii) Contribution of different religions in human progress.
- 4** Answer in 250 words of the following questions : (any two) **20**
- (i) Discuss the characteristics of basic education given by Mahatma Gandhiji.
- (ii) Which are the negative factors of secularism ? Which types of co-cultural activities will you do for the development of secularism ?
- (iii) Narrate the effects of naturalism on education.
- 5** Answer in 350 to 450 words of the following questions : **30**
(any two)
- (i) Discuss education in detail by keeping the following points in your mind :
- Meanings and definitions of word education
  - Forms of education
  - Objectives of education in context to place and time.
- (ii) Discuss the following points of social change :
- Meaning and forms of social change
  - Factors bringing social change
  - Role of education in social change.
- (iii) Write note in detail on national integration by keeping the following points in your mind :
- Importance of education for National Integration
  - Opposite factors of National Integration
  - Contribution of teacher in the development of National integration.

SB-1062

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fillup strictly the details of signs on your answer book.	Seat No. :
Name of the Examination :	<input type="text"/>
B. Ed. (BASIC)	<input type="text"/>
Name of the Subject :	<input type="text"/>
Teacher in Emerging Indian Society & Nai Talim (New)	<input type="text"/>
Subject Code No. : <input type="text"/> 1 <input type="text"/> 0 <input type="text"/> 6 <input type="text"/> 2	Section No. (1, 2,.....) : <input type="text"/> NIL
Student's Signature	

- ૧ (અ) નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૧૦
- (૧) અવૈધિક કેળવણી એટલે શું ?
- (૨) શિક્ષણનું પ્રગતિવાદી કાર્ય એટલે શું ?
- (૩) બુનિયાદી શિક્ષણના સ્વાવલંબનનો અર્થ લખો.
- (૪) સમૂહજીવન એટલે શું ?
- (૫) રૂસોએ લખેલી આત્મકથાનું નામ જણાવો.
- (૬) ગાંધીજીના જીવનમાં રસ્કિનના કયા પુસ્તકનો પ્રભાવ જોવા મળે છે ?
- (૭) પંડિત જવાહરલાલ નેહરૂએ આપેલી બિનસાંપ્રદાયિકતાની પરિભાષા જણાવો.
- (૮) કેળવણીમાં ઘરનું યોગદાન શું છે ? તે જણાવો.
- (૯) શાળાના કાર્યમાં વાલી સહયોગનો એક મુદ્દો જણાવો.
- (૧૦) કેળવણીના સામૂહિક માધ્યમોનાં બે નામ આપો.
- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે પાંચના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૧૦
- (૧) અનૌપચારિક શિક્ષણનાં લક્ષણો જણાવો.
- (૨) બુનિયાદી શિક્ષણમાં રહેલા રાષ્ટ્રભાષાના શિક્ષણનું મહત્ત્વ લખો.
- (૩) આજીવન કેળવણી એટલે શું ?
- (૪) જહોન ડૂઈની શિક્ષણ પદ્ધતિઓનું વર્ણન કરો.
- (૫) વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે શાળામાં યોજાતી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.
- (૬) શિક્ષણ પર થતી વૈશ્વિકરણની અસર ટૂંકમાં જણાવો.
- ૨ નીચેનામાંથી ગમે તે પાંચ પ્રશ્નોના ૧૨૫ થી ૧૫૦ શબ્દોમાં ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૨૦
- (૧) શિક્ષણનું જાળવણીમૂલક કાર્ય સમજાવો.
- (૨) નઈ તાલીમના શિક્ષકની ભૂમિકા જણાવો.
- (૩) બુનિયાદી કેળવણીમાં રહેલ ઉદ્યોગ દ્વારા શિક્ષણ સિદ્ધાંતની સમજ આપો.
- (૪) ગુરૂદેવ ટાગોરે આપેલી શિક્ષણ પદ્ધતિઓની સમજૂતી આપો.
- (૫) કેળવણીમાં સ્વાયત સંસ્થાઓના ભૂમિકાનું વર્ણન કરો.
- (૬) શિક્ષણ ઉપર થતી આધુનિકકરણની અસર જણાવો.
- (૭) ઔપચારિક શિક્ષણનાં લક્ષણો જણાવો.

- ૩ નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોની ૧૫૦ થી ૧૮૦ શબ્દોમાં ટૂંક નોંધ લખો : ૧૦
 (૧) શિક્ષણમાં સામાજિક અને વૈયક્તિક હેતુઓ વચ્ચેનો તફાવત.
 (૨) શિક્ષણમાં આદર્શવાદ
 (૩) શિક્ષણની ભાવિ દિશાઓ.
- ૪ નીચેનામાંથી ગમે તે બેના ૨૫૦ શબ્દોમાં ઉત્તર આપો : ૨૦
 (૧) ગાંધીજીની દૃષ્ટિએ શાળાની સંકલ્પના અને શિક્ષક વિદ્યાર્થી સંબંધની ચર્ચા કરો.
 (૨) એક્વીસમી સદી માટેના ભાવિ શિક્ષણની દિશાઓના સ્વરૂપની ચર્ચા કરો.
 (૩) વાલીઓ સાથે સંબંધો સ્થાપવાના કાર્ય કૌશલ્યની ખિલવણીની ચર્ચા કરો.
- ૫ નીચેનામાંથી ગમે તે બે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ૩૫૦ થી ૪૫૦ શબ્દોમાં ૩૦
 ઉત્તર આપો :
 (૧) બુનિયાદી શિક્ષણના મૂળભૂત તત્ત્વોની વિસ્તારપૂર્વક સમજ આપો.
 (૨) શાંતકાંતિના દૂત તરીકે શિક્ષકના કાર્યની ચર્ચા કરો.
 (૩) શાળાના કાર્યમાં વાલી સહયોગની આવશ્યકતાની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no. 5.

- 1 (a) Give answer of the following objective questions : 10
 (i) What is informal education ?
 (ii) What is the progressive function of education ?
 (iii) What is the meaning of self-dependent of basic education ?
 (iv) What is hostel life (Group life) ?
 (v) Give name of autobiography written by Russou.
 (vi) Which book of Ruskin influenced of Mahatma Gandhiji's life ?
 (vii) Give definition of secularism given by Pandit Jawaharlal Nehru.
 (viii) What is the contribution of home in education ?
 (ix) Give one point of guardian co-operation in social work.
 (x) Give two name of mass media of education.
- (b) Answer any five of the following in short : 10
 (i) Write the characteristics of informal education.
 (ii) Write the importance of teaching national language in basic education.
 (iii) What is long life education ?
 (iv) Describe the teaching methods of John Dueue.
 (v) Write the various activities done in the school for the allround development of student.
 (vi) Explain in short the effect of globalization on education.

- 2** Give answer in short (125 to 150 words) any five of the following : **20**
- (i) Explain the survival value function of education.
  - (ii) Describe the role of teacher of Nai Talim.
  - (iii) Explain the principle of teaching by craft in basic education.
  - (iv) Describe the method of teaching given by Rabindranath Tagore.
  - (v) Describe the role of NGO's in education.
  - (vi) Narrate the effects of modernization on education.
  - (vii) Write the characteristics of formal education.
- 3** Write short notes in 150 to 180 words any two of following : **10**
- (i) Difference of objectives between social and individual in education.
  - (ii) Idealism in education.
  - (iii) Future direction of education.
- 4** Give answer in 250 words of the following question : **20**
- (i) Discuss according to Gandhiji the conception of school the teacher-student relation.
  - (ii) Discuss the nature of the future education of 21st century.
  - (iii) Discuss the skill to develop the relations with guardian.
- 5** Give the essay type questions in 350 to 450 words of any two of the following questions : **30**
- (i) Explain in detail the basic elements of basic education.
  - (ii) Discuss the work of teacher as messenger of silent revolution.
  - (iii) Discuss in detail the necessity of the co-operation of guardians in the school work.
-